

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

De boekjes van A. HANS worden in alle scholen aanbevolen omdat zij boeiend en nuttig zijn en aan de kinderen van over land en volk vertellen. Dat reeds veel nummers drie- en viermaal herdrukt werden bewijst hoe A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK overal gevraagd wordt. Al de verschenen boekjes zijn nog verkrijgbaar. Ziehier eenige van de laatste titels :

581. Van veehoeder tot edelman. — 581b. De arme vooispieler. — 582. Een soldaat in Abessinië. — 582a De heks van Zuidkooite. — 583. Een onverwacht wederzien. — 584. Sinterklaas op het eiland. — 585. De jonge Berggids. — 586. Avonturen op Kerstavond. — 587. Een treffende belooning. — 588. Een angstige Drie-Koningenavond. — 589. De bekentenis van Jan Klarens. — 590. Het drama in de kerk. — 591. De stem van de Zee. — 592. De Weeze van 't Torenhof. — 593 De Dwingeland van 't Torenhof. — 594. De Vrek van de Ardennen. — 595. De Zeeroovers van Duinkerke. — 596. Het Drama op de Schelde. — 597. De boer van het Scheldehof. — 598. De Lotgevallen van Nellie Blanckaart. — 599. De nachtwaker van Borgdamme. — 600. Fritsje — 601. Het verborgen gelddoosje. — 602. Naar den dieperik. — 603. Hoe Paul zijn vader redde. — 604. Het Geheim van den Eik. — 605. De Huichelaar van het Wolvenhof. — 606. De Zwarte tijd. — 607. De Kinderroof. — 608. Bannelingen naar Siberië. — 609. De dochter van den Banneling. — 610. De Verrader van zijn Vader. — 611. De Overste van de Cow-Boys. — 612. Een tocht onder den grond. — 613. Babbel-Klaas. — 614. De Schrik van Gerard. — 615. Een Zwerver in de Ardennen. — 616. De Klop op het Venster. — 617. De Zwarte Hond. — 618. Een trouwe Broeder. — 619. De Wraak van Dolf — 620. De Heks van de Vogezen. — 621. De Schat onder het kussen. — 622. Een onvergetelijke reis. — 623. Een veelbewogen Vacantie. — 624. Drie maanden Smokkelaar. — 625. Een vreemde ontmoeting. — 626. Een Jongen aan de Grens. — 627. De Dochter van den Schipper. — 628. Door Cow-boys gered. — 629. De Schurk. — 630. De Laatste Reis. — 631. Het Spook in de Ardennen. — 632. De Schaper van de Heide. — 633. Een gevecht om zijn Leven. — 634. Mislukt Verraad. — 635. Een vreemde avond. — 636. Een Rus in Vlaanderen — 637. De Knecht Dief. — 648. De Bedelaar van de Peel. — 649. Het Geblaf inden Nacht. — 645. Het Kwakzalversoproer. — 646. Een Weldoener. — 647. De Jacht op Veroordeelde van Aardenburg. — 644. Het Berouw van den Roover. — Hoeve. — 641. In den Sneeuwstorm. — 642. — De Zeeduivel. — 643. De Oudejaarsavond van den Herder. — 640. De Cow-Boy van de Witte wachter van 't Zeehof. — 638. De Kerstavond van den Zwerver. — 639.

Elke week verschijnt een nieuw boekje.

Vraag ze in de boekenwinkels en bij dagbladverkoopers.

PRIJS: **75** CENTIEMEN.

Drukkerij R. Bracke-Van Geert. Wetteren.

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK.

Tweede druk

Nr. 300.

A. HANS

't Portiertje van Roeselare

Uitgave A. Hans-Van der Meulen, Kontich.

't Portiertje van Roeselare

I.

— Eten! gebod moeder Gezelle, in haar huisje te Heule, en ze had een stem, die luid en gebiedend klonk.

En spoedig zaten de zonen en dochters aan tafel, in de door den haard verlichte keuken.

Moeder maakte een kruis en bad:

Gods benedictie over den disch,

Laat ons eten binst dat 't er is.

Want als de Franschen kwamen,

En 't al namen,

We zou'n staan kijken

Met neuzen lijk pijken.

't Was een zonderling tafelgebed, maar ge moet weten, dat in die dagen van ons verhaal de Franschen meester waren in Vlaanderen, en er ruw optraden. Ze namen het geld uit de ge-

meentekassen, eischten voedsel, stroo, hooi en speelden den baas in stad en dorp.

Ze hadden in hun land alles veranderd en ze wilden het ook bij ons doen.

De kerken waren gesloten, de priesters gevluucht of verdoken. Ons volk leefde onder druk.

— Hier, breng dat aan Frans, zei moeder Anna tot een der meisjes.

De dochter ging met een schotel pap en een paar dikke boterhammen naar een hooizoldertje boven den kleinen stal. Ze kende ook in 't duister haar weg.

Hier zat een kloeke jongen van even in de twintig verborgen. Hij had van de Franschen moeten loten en had een laag nummer getrokken. Daardoor was hij aangeduid om soldaat te worden, want de Fransche republikeinen voerden oorlog in Duitschland, Oostenrijk, Italië en elders en haalden ook uit België veel soldaten.

Frans had echter geen zin om te vechten voor de vreemdelingen, die dan nog zijn eigen volk verdrukten, en zoo moest hij zich verbergen voor de gendarmen, welke de dienstweigeraars opspoorden.

— Frans, hier is uw eten, zei de zuster.

— Ha, dat zal smaken... Is het vannacht nog Mis?

— Ja, in de schuur van Loosvelde...

— Geen gendarmen in de buurt?

— Er niet van gehoord.

— Dan kan ik mee...

— Ja, moeder zal u wel roepen. Ze is rond geweest om te zeggen dat de « Bedienere » komt. En Kamiel Dhoore en Gusta Landuit zullen trouwen. Het kindje van Bostijns wordt gedoopt...

— Wat tijden toch! En hoe lang zal al die ellende nog duren! Ik zit hier weggedoken als een vos in zijn hol. Ja, hoe lang nog?

— Heel lang, voorzeker... Want ze spreken van een veldheer Napoleon, die overal overwinningen behaalt, zoodat Frankrijk nog machtiger wordt. Maar, Frans, 'k mag mijn pap niet koud laten worden... Straks kom ik nog een beetje klappen.

De dochter keerde in huis terug. 't Was een braaf gezin, dat van Pieter Jozef Gezelle en Anna Therese Meurisse, die te Heule bij Kortrijk woonden. De ouders hadden het vroeger beter gehad dan nu. Vader verhandelde lijnwaad. Maar eens had hij er veel gekocht en betaald en 't opgezonden naar een klant in Frankrijk. Hij hoorde, dat die man genuineerd werd en vader Gezelle was zijn linnen en geld kwijt. En toen kwam nog de kwade tijd, zonder nering en nijverheid... 't Was dikwijls krap in huis. Doch vrouw Anna hield er den moed in. En ook de

jongens en meisjes trachtten wat te verdienen bij de boeren.

Maar nu was de Winter ingevallen. 't Vroor al en de nood in Vlaanderen steeg. Er werd bittere armoede geleden in veel hutten.

't Gezin gebruikte een sober maal. En toen het geëindigd was beval moeder Anna stilte en bad:

« God zij gedankt voor dezen,

Ten naaste keer moge 't beter wezen,

En als 't niet beter en wezen mag,

Dat 't weze lijk op dezen dag ».

Ja, ze leerde haar kinderen tevredenheid.

De jongsten kwamen om een kruisje en begaven zich te bed. De meisjes breiden. En de tweede zoon Pieter Jan, ook al bijna volwassen, maakte bezems van rijs uit het Heulebosch.

Hij verkocht die bezems in de stad. Iedere duit was welkom. Moeder herstelde kleeven en vader zat peinzend in den haard te staren.

Traag kroop de tijd voorbij. De avond zou heel lang zijn, want men moest nog uit.

Nu de kerken gesloten waren, ging men 's nachts in 't geheim naar de Mis, gelezen door rondtrekkende priesters. Moeder Anna werd ingelicht als er zulk een priester kwam en ze ging 't geheim aan de kennissen zeggen. Die geestelijke werd de « Bedienere » genoemd.

Vanmacht zou het weer eens Mis zijn en daarom bleef het gezin op.

De oudste zoon, Frans, durfde niet in huis komen... 't Was nog gebeurd, dat Fransche garden woest de deur open stootten en plots binnen vielen. Men moest zoo voorzichtig zijn.

Eindelijk zei moeder Anna:

— 't Is tijd.

Ze ging naar de jongsten zien, die rustig sliepen. Trouwens een der meisjes zou thuis wachten.

Frans werd gewaarschuwd en de ouders en grootere kinderen vertrokken door den nacht. De sterren flonkerden en 't was stil rondom.

Moeder keek naar den kloeken, middeleeuwschen toren van Heule, waartegen de gesloten kerk leunde.

— O, wanneer zullen daar weer de deuren geopend worden! zuchtte ze.

De familie stapte achter elkaar langs een binnenwegel en sloeg dan een dreef in, die naar een hoeve leidde. Als schimmen doken andere parochianen op en allen trokken naar de bouwvallige schuur.

Het stroo was weggeruimd en de boer en zijn volk hadden er stoelen en banken geplaatst. Vooraan stond een tafel met een kruisbeeld. Een lantaarn hing aan een balk en verspreidde een schemerig licht. Er mocht geen klaarte naar buiten stralen, want de Franschen hadden zulke Missen verboden, en er loerden niet alleen gen-

dammen, maar ook spionnen. En als de Franschen een priester grepen, voerden ze hem heel ver weg naar een eiland, waar al veel Vlaamsche geestelijken van ontbering waren gestorven.

Stil knielden de menschen neer: mannen, vrouwen, jonge lieden en kinderen. Er was een vrij groote menigte samen.

De priester trad binnen met twee koorknappen en de dienst begon. De Heilige Communie werd uitgedeeld. Er werd een huwelijk ingezegend en een kindje gedoopt, want ook dit alles moest in 't geheim geschieden.

De nacht was al een heel eind gevorderd toen de menschen weer heen gingen, en de priester zijn gewaden verwisselde voor boerenkleedij om verder te zwerven en ook elders de menschen troost en opbeuring van den godsdienst te schenken.

Onder den indruk van de Mis keerde de familie Gezelle huiswaarts. Ze was al dicht bij de woning, toen plots gestalten oprezen.

Gendarmen! Ze omringden de verschrikte lieden. Een lichtte bij met een lantaarn.

Frans, de oudste zoon, wilde vluchten, maar twee gendarmen grepen hem vast.

— Geen verzet of we schieten! klonk het dreigend. We hebben den vogel, dien we zoo lang zochten. Ja, hij moest toch eens in het net vliegen.

— Och, mannen, laat mijn jongen vrij! smeekte moeder Anna.

Maar de gendarmen verstonden haar niet en de bede zou toch niet geholpen hebben...

— Vader, moeder... 't is nu zoo... maakt geen verdriet om mij... ik zal veel moed hebben en er wel door geraken! riep Frans.

De gendarmen voerden hem mee naar Kortrijk.

Moeder Anna en de meisjes weenden. Vader en Pieter Jan, de tweede zoon, balden de vuisten bij dit onrecht, maar ze waren machteloos.

— Laten we ons aan Gods wil onderwerpen, zei moeder. En God zal onzen jongen behoeden.

Ze trokken naar huis. 's Morgens hoorden ze dat er nog meer dienstweigeraars aangehouden waren.

In veel huisjes en hutten heerschte nu verdriet.

— Ik ga naar Kortrijk en zal eens uitvissen, wat ze met Frans doen, zei Pieter Jan.

Hij trok om nieuws naar de stad. Toen hij in den namiddag terug keerde, vertelde hij, dat Frans met andere lotelingen reeds naar Rijsel was gezonden. Hij had niet meer met zijn broeder mogen spreken, en gendarmen en soldaten hielden het morrende volk op een afstand en bedreigden het met hun geweren.

II.

Een jaar was voorbij gegaan. En van Frans had men geen nieuws meer gehoord. De ouders vreesden, dat hij al op een der vreemde slagvelden gesneuveld was, zooals zooveel Vlaamsche jongens.

De Franschen hadden nooit soldaten genoeg. En ook de tweede zoon Pieter Jan moest loten. Hij trok een hoog nummer en verbeugd kwam hij naar huis. Hij moest geen soldaat worden. Maar eenige maanden later kwamen gendarmen hem toch halen.

De wetten veranderden gedurig.

— Er in of er uit geloot, 't is hetzelfde, alle jonge kerels moeten naar 't leger, zeiden ze. Ze moesten blij zijn, om voor de vrijheid te mogen vechten.

De arme ouders moesten dit onrecht verdragen. Pieter Jan ging ook den weg naar Frankrijk op. En dat noemden de Franschen vrijheid.

Weer verliepen eenige maanden.

Zekeren dag traden twee gendarmen het huisje binnen. Ze hadden een vertaler mee. Ze wilden weten, waar Pieter Jan was, de tweede zoon.

— Waar Pieter Jan is? Maar uw volk heeft hem mee gedaan als soldaat, zei moeder Anna.

— Ja, de jongen is in het leger, sprak vader.

— Hij is weggelopen, klonk het terug. En ge weet dat zer goed. Houd u niet onnoozel.

— We weten er niets van, wedervoer de vrouw.

En vader Gezelle bevestigde haar woorden.

— Ge hebt hem verdoken, juist als ge met uw oudsten zoon gedaan hadt, beweerde een der gendarmen.

— Wel, doorzoek ons huis! hernam moeder Anna. Ge moogt overal kijken.

— Ge zult hem nu wel ergens anders verbergen.

De tolk moest de overige kinderen ondervragen, maar niemand wist iets van Pieter Jan af.

— Die gendarmen melden ons goed nieuws, maar we weten niets van onzen jongen, sprak moeder Anna tot den tolk.

— Pas toch op, want de Franschen zijn niet gemakkelijk. Ge weet het!

— Pieter Jan zat ergens boven Parijs... ik kan hem daar toch niet gaan vast binden en 'k zou niet willen ook...

— Ik raad u aan voorzichtig te zijn.

Een der gendarmen zei toen, dat de ouders drie dagen tijd hadden om hun zoon in te leveren.

— Wist ik waar hij was en gaaf ge me drie jaren, ik zou hem toch niet overleveren. Dat

doet een vader of een moeder niet! riep vrouw Gezelle verontwaardigd uit.

De drie dagen verliepen en de ouders vernamen niets van hun tweeden zoon, zoo min als van den oudsten.

En weer kwamen de gendarmen terug. Ze waren nu met zessen.

— Waar is uw zoon? vroeg de overste.

— Wij weten het niet, antwoordde de vader. We hebben hem niet gezien en niets van hem gehoord.

— Gij en uw vrouw zijt verantwoordelijk voor hem. En we nemen u mee naar de gevangenis tot uw zoon zich aanmeldt! klonk het terug.

De tolk bracht die woorden over. Buren snelden toe... De jongste kinderen schreiden. Maar 't baatte niet. Moeder Anna mocht een schamel pakje van wat kleeren maken en met haar man wend ze heen geleid.

— Zorgt voor mijn arme schapen! riep ze tot de burens.

Deze namen de kinderen mee. En 't huisje der Gezelle's stond gesloten.

Het was inderdaad een vreeselijke tijd.

III.

Een jonge man in havelooze kleedij dwaalde te Rijsel rond. Hij was schuw, want hij zag overal gevaar. Den vorigen avond kwam hij hier aan en hij had den nacht doorgebracht in een slecht gesloten stal. 't Was nu nog vroeg, en de jonge man wilde zoo spoedig mogelijk de stad verlaten.

Daar naderde een metselaar, die zeker naar zijn werk ging. Hij mompelde een groet in het Vlaamsch.

— Vriend, zei de jonge man, kunt ge me den weg naar Kortrijk wijzen?

De metselaar bekeek hem eens en zacht sprak hij:

— Ik begrijp het al... Ge zijt weggeloopt van 't leger... Jongen, pas op. Rijsel zit vol gendarmen en soldaten en ze zouden u rap vast hebben. Kom mee daar in mijn huis. 'k Zal u helpen... Vanwaar zijt gij?

— Van Heule.

— Ha, tegen Kortrijk... 't Is geen al te groote reis meer... maar 't is zaak van buiten de stad te geraken.

't Was Pieter Jan Gezelle, die inderdaad gesederteerd was en nu op zijn vlucht Rijsel had bereikt.

— Ik zal uw kleeren wit maken met kalk, ge draagt dan wat van mijn gerief en zoo zal ik u buiten de stad leiden, zei de vriendelijke metsers.

En wat later stapte Pieter Jan veilig door de straten als een metsendiender.

Hij kwam voorbij gendarmen, en zijn hart klopte toen wel, maar de strenge mannen bekeken hem nog niet. Buiten de stad, zei de behulpzame Vlaming:

— Hier is de baan naar Kortrijk. Goê reize en God helpe u.

Vurig dankte de jonge Gezelle den braven man en moedig vervolgde hij zijn tocht.

Toen hij niet ver van Kortrijk meer was, schuilde hij wat op een hoeve, want hij wilde niet bij klaren dage op Heule verschijnen. Hij werd vriendelijk behandeld en mocht mee eten.

't Was donker toen Pieter Jan eindelijk na maanden zwervens, zijn geboortedorp bereikte. Met kloppend hart naderde hij 't ouderlijk huis. 't Was er donker. Pieter Jan tastte aan de deur. Gesloten! Hij klopte, maar kreeg geen antwoord.

Onrust bekroop hem.

— O, waar zijn vader en moeder, en broers en zusters? mompelde hij.

De jonge man begaf zich naar een der burenen. Hier kreeg hij op zijn geklop wel gehoor. Daar er jongere kinderen binnen waren, wenkte Pieter Jan den vader buiten.

— Wie zijt ge en wat wilt ge? vroeg deze achtendlochtig.

— Narden, ge kent me niet meer... ik ben Pieter Jan Gezelle, fluisterde de deserteur.

— Wat, Pieter Jan, jongen toch... gij hier. 'k Wist dat ge gevlucht waart...

— Maar waar zijn vader en moeder en de anderen?

— Moeder is bij uw nicht Sylvie...

— En vader?

— Vader... ik weet het niet percie's... jongen er zijn erge dingen gebeurd... De Franschen waren kwaad omdat ge 't leger ontvlucht waart. Ze hebben bij uw ouders alles weggenomen, de meubels, de geit... Uw moeder zal u dat allemaal vertellen... O, wees voorzichtig... ze zoeken overal naar deserteurs en dienstweigeraars.

— Ik moet moeder spreken...

En somber sloop Pieter Jan heen.

— Arme jongen... zulk nieuws... ik kon het hem toch niet zeggen, mompelde de buurman.

Pieter Jan spoedde zich naar het huisje van een nicht. Hij klopte en de deur werd geopend. De nicht schrok, toen een jonge man binnen sprong. Ze gilde zelfs, want er was zulk raar volk op de baan, dat stal en roofde.

Maar moeder Anna, die bij den haard zat, herkende dadelijk haar jongen.

— Pieter Jan! kreet ze. God zij gelooft... ge

zijt daar... ik heb zooveel voor u gelezen...

De zoon viel haar om den hals.

— Maar waar is vader? vroeg hij.

— Vader? Arme jongen... vader is in den Hemel...

— Is vader dood?

— Hij was ziekelijk... en de Franschen staken ons in de gevangenis, omdat ge gedeserteerd waart. We werden er slecht behandeld... Vader kon daar niet meer tegen... Hij stierf als een martelaar op 't stroo... Hij sprak nog met zooveel liefde over u en over Frans. Och, Frans zal wel bij hem in den Hemel zijn... De Franschen hebben ons alles ontnomen. Uw broers en zusters zijn hier en daar bij familie, die ons helpt... Och, we moeten 't al gelaten verdragen en er zijn nu veel dompelaars...

Pieter Jan weende.

— Ware ik maar niet gevluht! zei hij.

— Jawel, jongen, jawel, vader zei tot 't laatste toe, dat ge zeer wel gedaan hadt... Hij is zo geduldig gestorven... al zijn gedachten waren bij zijn kinderen en bij God.

Pieter Jan had ook veel te vertellen. En laat zat hij met moeder te praten.

Voor 't eerst in langen tijd sliep hij weer eens op een bed. Maar 't was te gevaarlijk hier te blijven. Moeder was wel los gelaten, doch de Franschen hielden haar nog steeds in 't oog. Het leek

wel of ze door die harde behandeling der Gezelle's anderen wilden afschrikken. Napoleon had steeds meer soldaten noodig.

Pieter Jan vond een schuilplaats in 't Magerstraatje te Heule. Daar ontmoette hij zijn neef Dekyvere, ook een deserteur.

Pieter Jan had nooit gelegenheid gehad naar school te gaan en hij kon noch lezen noch schrijven. Maar zijn neef kende die kunst en in de verdoken plaats gaf hij Pieter Jan les. De tijd werd goed gebruikt. Als de streek wat veiliger was, weefden de vluchtelingen. Ze moesten toch hun schralen kost verdienen.

Ja, 't waren harde tijden.

IV.

De Rolleweg, tegen de Kruisvesten te Brugge, stond in rep en roer. Van 't gansche gebuurte waren de menschen samen geloopt.

Voor een eenvoudig huis stond een prachtig rijtuig, gespannen met twee witte paarden. Men wist dat het 't gespan was van baron van Zuylen.

Twee mannen en een vrouw kwamen buiten. De vrouw droeg onder haar mantel een pas geboren kindje, dat nu ten doop werd gevoerd.

— Proficiat, Pieter Jan! klonk het.

— Dank u, dank u! antwoordde de vader van 't borelingske.

— 't Is een jongen, hé? vroeg men.

— Ja... Guido... Hij is te moene geboren, hij kwam juist op tijd om te eten.

En de vader en de andere man, de peter-lap Jan Baptiste Pille en tante Mietje, de meter, stegen in het deftige rijtuig.

De vader van 't pas geboren kindje was niemand anders dan Pieter Jan Gezelle, die twintig jaar geleden uit Napoleon's leger deserteerde.

Toen er betere tijden aanbraken, had hij duchtig voor moeder Anna gewerkt, die in 1821 stierf. Toen diende Pieter Jan als hovenier in 't klein Seminarie te Roeselare. Later werd hij tuinman aan het ziekenhuis der Bijloke te Gent.

Hij trouwde met Monica Devriese, een boerendochter van 't Hof ter Walle te Wyngene, en hij vestigde zich met zijn vrouw in een huis van mijnheer Van de Walle aan den Rolleweg te Brugge. Er was een groote hof bij en Pieter Jan mocht er een deel van bebouwen. Hij kweekte er fruitboomen en planten, welke hij verkocht. Hij verhandelde ook vlas en verdiende zijn brood.

En op den 1sten Mei 1830 werd het eerste kindje geboren, dat Guido werd genoemd, naar zijn peter baron Van Zuylen, familie van mijnheer Van de Walle en die beloofd had peter te zullen zijn. Maar nu was de baron ziek en hij had Pille aangesteld om hem te vervangen en zijn mooiste rijtuig gezonden. Zoo kwam het, dat

Pieter Jan nu zeer deftig reed en de bureu stonden te kijken.

Aan den avond van dien blijden dag zal Pieter Jan wel eens aan het verleden hebben gedacht, aan vader, die in de gevangenis stierf, aan moeder, die ronddoolde, aan den oudsten broer ergens in den vreemde gevallen en begraven, aan zijn eigen desertie. Die kwade tijd was voorbij. En Pieter Jan gevoelde zich gelukkig...

De kleine Guido lag nu rustig in zijn wieg; hij had een buitengewoon groot hoofd en geen muts paste er op.

Pieter Jan kon niet vermoeden, dat zijn Guido een beroemd man zou worden, een groot dichter...

Dien 1en Mei van 't jaar 1830 zou niet vergeten worden.

V.

In den Rolleweg te Brugge speelden kinderen. Twee jongens waren van den hovenier Pieter-Jan Gezelle: de oudste was Guido, die tien jaar geleden in de koets van den baron ten doop was gebracht, en zijn broer heette Romaan. Die broer was, ofschoon jonger, sterker dan Guido, en bij de bende knapen gewoonlijk « haantje vooruit ».

— Guido, weet ge hoe ge menschen moet wegen? vroeg Romaan.

En Romaan stekte daar een knaap, die met de handen in de zakken stond, van achter bij zijn broek en hief hem op.

— Zie, ik houd hem zoo vast, vervolgde hij, en nu laat ik hem wippen...

Maar o wee, het bovendee! van 't lichaam was zwaarder dan 't andere en de verraste jongen, die den tijd niet had de handen uit de zakken te halen en vooruit te strekken, viel met zijn neus op de steenen. Romaan liet hem los.

— Doet ge u zeer? vroeg hij.

De knaap had een bloedneus en zette een luide keel op. Guido voelde medelijden met hem en trachtte hem te helpen. Maar een man schoot plots naderbij. 't Was de vader van den gevallen jongen.

— Ha, dat hebben de Gezelle's weer gedaan! riep hij nijdig uit en kwaad greep hij Guido vast en gaf hem een rammeling.

Romaan had 't gevaar gezien en zich uit de voeten gemaakt.

— Ge moet napper zijn, sprak hij tot Guido, toen deze bedrukt bij hem kwam.

— Ik heb niets misdaan en ik krijg de slagen.

— Kom, we gaan een klakkebus maken, troostte Romaan. Dat kan ik van een vliender-tak.

Guido drentelde mee in vaders grooten hof.

Hier leek het wel of de Gezelle's op den buiten woonden en toch in de stad. Pieter Jan zorgde, dat de tuin veel fruitboomen, planten en groenten droeg. Op sommige plaatsen scheen het wel een bosch. En daar konden de kinderen ravotten. 't Was al een heel gezin: Guido, Romaan, Louise, Joseph en Florence. En vader moest zich weren om voor allen den kost te verdienen. Gelukkig had hij ook werk gekregen in 't Groot Seminarie, waar hij den tuin verzorgde. En mijnheer Van de Walle zorgde dat hij ook opzichter werd van de duinen tusschen Oostende en Wenduine. Guido mocht soms mee naar de zeekust, drie uren ver, en dat deed hij zoo gaarne!

Romaan maakte nu de klakkebussen of propeschietens, en de knapen vermaakten er zich een tijd mee.

Maar toen wist de vindingrijke broer weeral wat anders.

— We zullen de klakkebussen in een waterspuit veranderen, zei hij.

En waarlijk, na een tijdje waren de uitgeholde vliendertakken twee waterspuiten.

't Was avond geworden en Romaan bedacht een grap, zooals hij het noemde. Gichelend maakte hij zijn plannetje aan Guido bekend.

Wat later zaten de jongens op den hofmuur en ze wachtten geduldig. Elken avond kwam daar een vrouwtje voorbij dat met 't hoofd voor-

over ging. En zoo was er een gaping in den schouderdoek en kwam een stukje van den nek bloot. Daarop hadden de kapoenen het nu gemunt.

— Ze is daar, fluisterde Romaan.

Hij hoorde het stokje van de vrouw op de steenen stekken. En 't mensch praatte in haar eigen.

— Morgen zal ik naar mevrouw Vlietink gaan en van daar naar mevrouw Rooze en zoo naar mijnheer Lammens, sprak ze, overleggend haar bedeltocht.

De spuitjes piepten... en plots voelde het vrouwtje koude druppels in haar nek. Ze stond tegen den muur.

— Oeie, oeie! schreeuwde ze. 't Is zoo koud.

De jongens gleden binnenwaarts van den muur en lachten onderdrukt. Maar het vrouwtje hoorde het toch.

— 't Zijn de Gezelle's, die deugnieten! riep het toen kwaad.

En o, wee, dat hoorde vader. Hij was nog eens buiten gekomen om planten te dekken. Hij zei niets... De zonen zaten nu tusschen de boomen. Maar wat later moesten ze toch in huis komen. En vader vroeg, wat er met dat vrouwtje gebeurd was. Guido vertelde het. In zulke oogeblikken was Romaan stiller dan op straat. De jongens kregen een geduchte vermaning. Ze

moesten de menschen met rust laten en oude menschen liever helpen dan plagen. Wat zouden ze later zeggen, als moeder, ook oud geworden en op een stokje leunend, door deugnieten geplaatd moest worden?

— En nu elk een droge boterham en naar bed! gebod vader Gezelle.

Niet altijd liep Guido met zijn broer mee. O, hij had zoo dikwijls hoofdpijn en dan zat hij stil thuis of in den hof. Vader was met hem naar een ouden dokter geweest voor die hoofdpijn en de geneesheer had gezegd:

— Die jongen zijn kop is te dik. Anders scheelt er hem niets. En dat zal met den tijd wel beteren als 't lichaam groeit en struischer wordt.

Veel was Guido bij vader in den hof en dan luistende hij gaarne naar allerlei mededeelingen over boomen, planten en bloemen; zoo leerde hij meer en meer de natuur lief hebben. En moeder vergezelde hij naar de kerk van Sint Anna of naar de kapel van 't Engelsch klooster.

Guido vertoefde ook gaarne in den ouden molen op de kruisvest. Ghevaert, de mulder, verzamelde dikwijls meer knapen om hem heen en dan las hij hun voor uit zijn ouden Bijbel of vertelde hij. En de kleine Guido was de aandachtigste luistervink.

Soms zat hij alleen in den molen, als 't avond werd, en het laatste licht door de reten kroop.

Hij kon in gedachten verzonken zijn, de kleine Gezelle, en zoo bewonderend rond kijken, als Brugge onder de sneeuw lag. Dat vond hij prachtig!

Guido ging ter school bij meester Reynaert, met zijn berd onder den arm, een groote doos, waarin al zijn gerief zat, en dat als lessenaar diende, wanneer de leerling het op de knieën nam. Guido was de eerste van al de kommunikanten der stad en de parochianen van St. Anna waren daarover zoo fier, dat ze Guido op een verhoog plaatsten als een voorbeeld en de pastoor, Mr. Westervelde hem een boek schonk: « Historie des Bijbels », schoon gebonden en met goud versierd.

Guido zou gaarne voortleeren. Dat kostte toen veel geld, voor nederige menschen, temeer daar het weer een kwade tijd was in Vlaanderen. De oogsten mislukten en er was een plaag onder het vee en dan kwam nog de typhus. Als er een tante van Wyngene naar Brugge kwam, vertelde ze, hoe er 's morgens menschen gevonden werden, dood van den honger. De armoede was verschrikkelijk vooral te lande. Men belette aan de poorten der steden, dat benden bedelaars binnen stroomden. Och, in de steden voelde men ook den duren tijd.

Maar vader en moeder Gezelle wilden groote opofferingen doen voor hun kinderen. Guido en

Romaan mochten naar 't kollege van den Duine, zoo genoemd naar de groote abdij, die vroeger bij Coxyde stond. Ook de kinderen van den eigenaar waren daar en ze leerden niet zoo goed als de Gezelle's. Mevrouw Van de Walle voelde zich daardoor vernederd. Ze wist het niet hoe zuinig de ouders het moesten aanleggen.

Guido en Romaan maakten zelf hun schrijfboeken en naaiden er een omslag om van bruin papier. Inkt koopen? Ha, neen, vijf centen voor een fleschje uitgeven, dat was te duur.

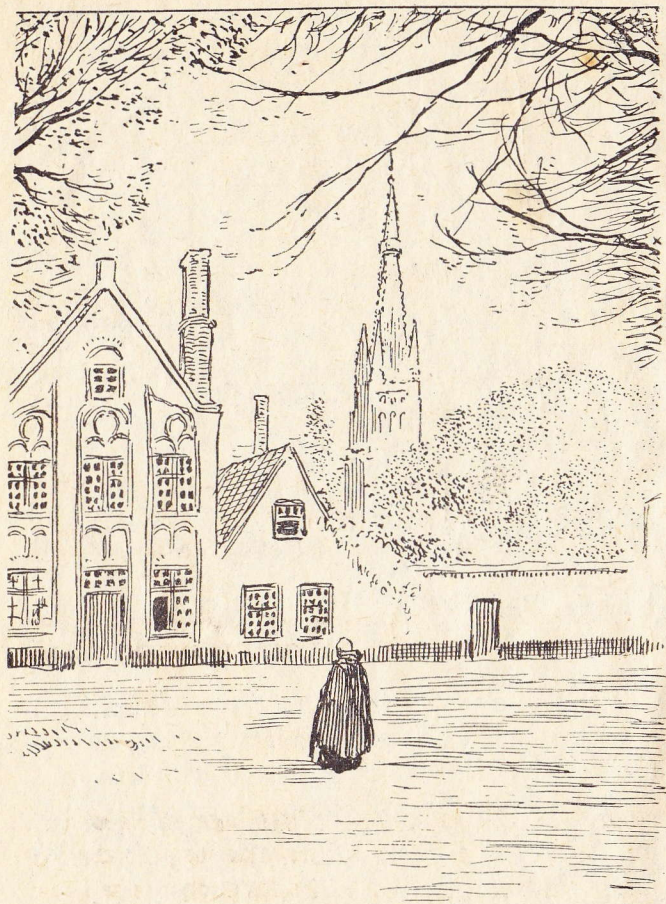
— De inkt groeit in de bosschen, zei vader Pieter Jan.

En nu en dan trokken de jongens naar den buiten en plukten er inktappeltjes. Thuis staken ze door elk appeltje een nageltje en legden het zoo in azijn. Deze werd van het sap zwart en dat was de inkt voor de leerlingen.

Drie jaren volgden Guido en Romaan de lessen.

Als ze 's avonds naar huis drentelden, zeiden de menschen wel: « Let op, daar zijn de kapoenen... », want Guido en Romaan trokken aan belten, gooiden emmers water omver, en haalden andere streken uit. Maar wee als vader het vernam.

De jongens leerden de straten, de oude gebouwen, de bruggen van de stad kennen en Guido luisterde gaarne naar de legenden er van. Hij ging

Het Begijnhof te Brugge.

gaarne naar het mooi Begijnhof van Brugge, en kon er staan droomen.

Ook was hij altijd geboeid, wanneer vader van den Franschen tijd vertelde, van oom Frans, die nooit van 't leger terugkeerde, van grootvader, die in de gevangenis stierf, van de geheime Missen, van zijn eigen desertie.

In de vacantie mocht Guido logeeren op 't hof te Wyngene, waar moeder geboren was. Daar verbleef hij gaarne. Er was daar nog een geheim deurtje naar een zoldertje, waar in den Franschen tijd priesters verdoken zaten. En Guido ging met den koewachter mee of de oogsters. En 't roggen brood smaakte hem.

Maar de nood steeg in Vlaanderen en men voelde hem ook in de steden. Vader en moeder Gezelle kregen het lastig. En dan twee jongens laten studeeren.

— We zullen 't moeilijk volhouden, zei vader tot zijn vrouw, als hij daarover sprak, en hij had er verdriet van.

VI.

Vader Gezelle was naar Roeselare geweest om er den hof van 't Klein Seminarie te verzorgen. Vermoeid kwam hij thuis, maar toch tevreden.

— Er is een oplossing voor Guido, zei hij tot zijn vrouw. Hij mag te Roeselare voort studee-

ren. Ik heb over hem gesproken tot mijnheer Nachtergaele, den overste. En hij wil ons helpen. Guido mag er voor weinig kosten inwonen, als hij in zijn vrije uren portier is en boodschapper.

— En Romaan?

— Romaan blijft van de school thuis en zal met mij werken. Wat niet mogelijk is, dat kan ook niet. Twee studeeren, 't is boven onze krachten. Guido is de oudste en hij leert het best. Hij zal het te Roeselare niet gemakkelijk hebben, maar zoo wordt hij een man van karakter. Ge zult toch een priester tot zoon krijgen, moeder.

En vrouw Monica dankte God voor deze uitkomst.

Guido en Romaan hoorden het besluit. De jongste wrokte wel wat, maar er viel te gehoorzamen. En Guido lag 's avonds stil te weenen. O, hij leerde gaarne voort en hij was zijn ouders dankbaar voor hun opoffering. Maar hij moest zijn huis verlaten, den grooten hof, en ook de meesters en vrienden van den Duine. En dat deed hem zeer...

En begin October vertrok Guido. Moeder had zijn reiszak gereed gemaakt. 't Had haar menig avonduur gekost alles in orde te krijgen, van oude dingen nieuwe te maken. Guido wist, dat hij zuinig moest zijn. Zoo kwam hij verlegen in

het gesticht toe. De bestuurder ontving hem vriendelijk.

Guido was nu student, maar ook portiertje. Hij mocht de lessen volgen, maar als de anderen in de studiezaal zaten, moest hij in een kamertje bij de poort de wacht houden. Hij leerde er en maakte er zijn werk, doch als de bel klonk, moest hij de bezoekers binnen laten.

En wanneer leerlingen in den speeltijd dooreen wemelden, had Guido in de stad boodschappen te doen voor de meesters. Dan zag men hem door de straten vliegen met de haren in den wind.

Er waren scholieren, zonen van rijke lieden, die misprijzend op hem neerzagen. Ze hadden er geen benul van hoe heldhaftig er gestreden werd in het huis van dien armen student. Maar anderen hielden veel van Guido, die altijd ge-dienstig was.

Vader schreef hem hartelijke brieven.

— « Hoe lastig we 't ook hebben, 'ge moogt koopen wat ge behoeft », schreef vader.

In November kwam er een pak uit Heule; 't was van oom De Deurwaender. Guido deed het nieuwsgierig open en verblijd zag hij den inhoud: appels, een mes, een hesp, een kleenborstel, een hemd, een flanellen slaaplijf, een baai, kousen.

Vlug liet Guido aan vader en moeder weten welk een schat hij gekregen had. En vader ant-

woordde roerend terug. 't Waren zulke innige brieven van Pieter Jan, die toch al groot was, toen hij in zijn verdoken plaats, van neef Dekyvere leerde schrijven en rekenen.

Guido hield veel van zijn eigen taal. En hij maakte gedichtjes. De studenten wisten 't al gauw en kwamen Guido om versjes vragen voor feestjes en andere gelegenheden.

Guido had nooit hoofdpijn meer. « Ik heb die te Brugge gelaten », schreef hij aan zijn vader.

— — — — —
't Was een koude avond. Guido was afgelost als portier, en zou op zijn kamer studeeren. Maar daar brandde geen kachel. En in de handen blazen en een dikke baai van oom uit Heule aantrekken, het hielp niet. Karel, een knecht, opende de deur.

— Kom in de spreekkamer zitten, zei hij. Daar is een goed vuur.

— O, gaarne! antwoordde Guido, en hij verhuisde met zijn boeken.

In de spreekkamer zaten nog twee vrienden. Karel, de knecht, was goed gezind. Hij tracteerde de jongens op een glas bier. 't Werd zeven uur. En de leerlingen gingen naar de eetzaal, voor het avondmaal. Een knecht moest Guido als portier vervangen, maar die verzuimde zijn plicht. En er werd gebeld. Er stond een leeraar

aan de poort in de koude. Hij belde weer en nog deed men niet open. Hij rinkelde dan zoo hard, dat een andere persoon hem binnen liet.

— Waar is Gezelle? vroeg de leeraar, meenend, dat deze zijn portiersdienst verzuimd had.

— 'k Weet het niet. Maar hij heeft in de spreekkamer gezeten.

De leeraar ging daar kijken en zag de ledige bierglazen staan. Hij begaf zich recht naar den bestuurder en zei, nog steeds boos:

— Gezelle is aan de deur niet, maar heeft met makkers zitten drinken in de spreekkamer.

De bestuurder was vertoornd. Guido kreeg straf. Hij wilde uitleggen wat er gebeurd was, en hoe hij geen dienst had op dat uur, maar de bestuurder weigerde naar hem te luisteren. Wat later kwam er een brief van vader, aan wien het gebeurde bericht was.

« Waarom hebt gij aan uwen overste reden van klagen gegeven? » schreef vader. « En mij doet ge verdriet aan. Waarom zit gij bij personen, waar gij niet moet zitten? Dat is strijdig met de getrouwigheid, die uw meesters van u verwachten. Door zoo te doen bedriegt gij u zelf en ons te zamen. Ik meen dat dit voldoende zal zijn om u er toe te brengen aan uwen overste te gehoorzamen ».

Guido had zeer veel verdriet van dezen brief. Hij wist, dat vader armoede leed om hem te la-

ten studeeren; hij had zijn ouders zoo lief. Hij kon de gedachte niet verdragen, dat vader vergramd was op hem. En hij had geen schuld.

Guido antwoordde en vertelde oprecht het gebeurde op dien kouden avond. Vader geloofde hem, en schreef aan een anderen leeraar, die de zaak toen in orde bracht.

Ja, Guido was de arme student. Hij werd voor allerlei karweitjes gebruikt. Hij moest de papieren oprapen die de leerlingen op de speelplaats wierpen, boodschappen doen, bij een meester voor Sinterklaas spelen. En dikwijls, als hij zijn lessen wilde kennen, zat hij nog op zijn kamertje te studeeren, wanneer anderen reeds te bed lagen.

In het kollege was meest alles Fransch. En Guido hield zoo van zijn eigen taal. Hij was blijde als er boerenlieden kwamen, ouders of familie van studenten en hij hun Vlaamsch hoorde. Hij ving allerlei woorden en spreuken op, en teekende ze aan. En daar in 't portierskamertje begon hij dus die verzameling woorden en uitdrukkingen, welke we nu in een dik en beroemd woordenboek van hem bezitten. Hij maakte 't liefst verzen voor zich zelf. Die school benauwde hem; hij dacht zoo veel aan Brugge, aan vaders hof. En daar dichtte hij over.

Door den hof van 't seminarie vloaide een beek, de Mandel. En aan den oever stond een

treurwilg, vroeger door zijn vader geplant. Dikwijls keek Guido er naar. En ook over de beek en den boom maakte hij een vers, dat niet alleen door de leerlingen en leeraars, maar ook door burgers in de stad bewonderd werd. En sommigen wezen dan naar 't portiertje, dat met een korf op een pak over straat liep en zeiden:

— Die jongen zal iets worden.

Er waren in het gesticht ook Engelsche studenten, die met de kleine vacanties niet naar het verre huis gingen. Guido moest dan gewoonlijk ook op school blijven, om hen te bedienen. Ja, hij voelde het, dat hij een arme student was. Maar wanneer dan zoo'n Engelsche knaap ziek lag, verpleegde Guido hem met liefde.

Eenige jaren gingen voorbij. Guido had een besluit genomen; hij wilde priester worden. Nu moest hij geen portier meer zijn. Hij kon studeeren als de anderen. Vader en moeder zouden nog harder strijden tegen armoede.

Na de studie te Roeselare zou Guido naar het seminarie te Brugge overgaan. Hij moest examen doen en hij mislukte. Hij was ook ziek geweest. Maar de overste van Roeselare kon dat van zijn vroeger portiertje toch niet hebben. Hij ging naar de heeren te Brugge en nam Gezelle's gedicht over de Mandelbeke mee. En Guido werd aanvaard. Hij was nu 20 jaar oud. Hij

werd priester. En hij bezat de gave van 't dichterschap.

Wij hebben u hier wat van Guido Gezelle's afkomst en jeugd verteld. Ge weet nu wat zijn ouders offerden en wat hij zelf doen moest, om te kunnen studeeren. Hij maakte prachtige verzen.

Ver buiten ons land ook is Guido Gezelle als dichter beroemd. Te Brugge werd voor hem een standbeeld opgericht. Zijn geboortehuis is het Gezelle-museum. Het spreekt ons van den vader en de moeder, die arm te Heule stierven. Maar hun zoon Guido is Vlaanderens grootste dichter geworden. Romaan, later hovenier en vuurwerkmaker, was de vader van den priester-letterkundige Cesar Gezelle. Louise, een dochter, was de moeder van onzen grooten schrijver Stijn Streuvels. Wonderbaar gezin dus van Pieter Jan, die in zijn schuilplaats leerde lezen en schrijven!

Ge kent al gedichtjes van Guido Gezelle, maar naarmate ge ouder wordt, zult ge meer van zijn heerlijke verzen en ook van zijn verder, dikwijls smartelijk, maar zoo vroom en menschlievend leven willen lezen.

Guido Gezelle ligt te Brugge begraven. Maar in het hart van zijn volk leeft hij voort.

EINDE.